

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет сценічного мистецтва
Кафедра музично-драматичного театру

Силабус

навчальної дисципліни

«СЦЕНІЧНА МОВА»

Галузь знань - 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність - 026 «Сценічне мистецтво»

Освітньо-професійна програма

«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Харків, 2024

Силабус склали:

Викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК,

доктор філософії з культурології

Анастасія БІЛЕНЬКА

викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК

Ольга СВІТЛИЧНА

викладач кафедри музично-драматичного театру ХДАК

Валентина КУЧИНА

Мова навчання: українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри музично-драматичного театру

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 року

Завідувачка кафедри

музично-драматичного театру _____ Людмила КУДРИЧ

Зміни до силабусу затверджено на засіданні кафедри музично-

драматичного театру

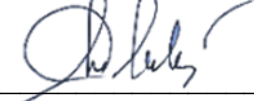
Протокол № 7 від 15 листопада 2024 р

Завідувачка кафедри

музично-драматичного театру _____ Людмила КУДРИЧ

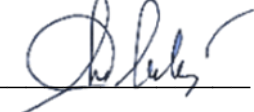
Силабус затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року

Голова ради факультету СМ _____ Роман НАБОКОВ

Зміни до силабусу затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва

Протокол № 4 від 28 листопада 2024 року

Голова ради факультету СМ _____ Роман НАБОКОВ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	Основи режисури та майстерності актора
2.	Викладачі	 <p>Кучина Валентина Федорівна https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/sm/mdt/kuchina.html</p>
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	valentyna_kuchyna@xdak.ukr.education 0970440307
4.	Інформація про консультації	Графік консультацій є гнучким, за попередньою домовленістю зі здобувачем / Дні занять згідно з розкладом https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/rozklad/rozklad.html
5.	Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: Навчальна дисципліни «Сценічна мова» має значні функціональні зв'язки із спеціальними фаховими дисциплінами «Майстерність актора», «Основи вокального виконавства», «Комплексна система пластичного виховання актора».</p> <p>Постреквізити: Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Майстерність актора», «Основи вокального виконавства», «Специфіка роботи актора перед камерою» та при підготовці творчого проєкту.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Сценічна мова» - одна із найважливіших практичних дисциплін у комплексі підготовки акторів драматичного театру і кіно та акторів музично-драматичного театру. Продовжуючи традиції театральної педагогіки України в галузі майстерності художнього слова курс «Сценічна мова» призначається здобувачам ОП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» та і широко використовує новітні методичні постанови щодо виховання у здобувача виразної, емоційної мови на сцені.

3. МЕТА КУРСУ

Мета – надати теоретичні та практичні знання з теорії мовної майстерності та шляхів її розвитку від техніки мови до роботи над текстом різної складності та вміння використовувати їх у творчій роботі у театрі та в кіно.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участю у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК09. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.

СК12. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефаківцям.

СК13. Здатність розробляти і реалізовувати просвітницькі проекти з метою популяризації сценічного мистецтва в широких верствах суспільства, в тому числі і з використанням можливостей театральної преси, телебачення, Інтернету.

СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.

ПР02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.

ПР03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПР07. Генерувати та концептуалізувати художню ідею ролі й театральної вистави в цілому.

ПР08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПР09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.

ПР10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби в процесі роботи над роллю при реалізації сценічного твору (проекту).

ПР11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПР12. Організовувати, планувати та провадити театрально-педагогічну діяльність.

ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, кіно, літератури, образотворчого мистецтва, музики; основні факти про видатних особистостей у сфері

мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.

ПР15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.

ПР16. Визначати творчі можливості та перспективи особистого розвитку, здійснювати психологічну саморегуляцію.

ПР17. Аналізувати та враховувати естетичні запити глядачів.

ПР21. Презентувати результати професійної діяльності та проектів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	обов'язкова компонента	
Формат курсу	денна/заочна форма навчання, 1-7 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів – 22,5	
	ДФН	ЗФН
	загальна кількість годин	
	675 год.	
	аудиторних	
	225 год.	72 год.
	практичних	
	120 год.	38 год.
	індивідуальних	
	105 год.	34 год.
	самостійна робота	
	450 год.	603 год.
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Аудіо- та відео програвачі; фортепіано; м'ячики та скакалки для практичних занять; У разі організації освітнього процесу онлайн - Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education.	
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття за очною (заочною) та дистанційною формою навчання Види: практичне заняття, індивідуальне заняття, самостійна робота, Методи: практичний метод; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; вербальний метод; наочний метод; інтерактивні методи (майстер-класи).	
Поточний контроль	Виконання практичних завдань (мовні тренінги, вправи); виконання індивідуальних завдань (читання художніх творів); виконання самостійної роботи (відпрацювання необхідних елементів техніки сценічної мови).	
Підсумковий контроль	Іспит (3, 4, 5 та 7 сем.), залік (1, 2 та 6 сем.)	
Політика курсу*	Умовами опанування навчальної дисципліни «Сценічна мова» є: <ul style="list-style-type: none"> • систематичне виконання усіх поставлених завдань; • дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); 	

	<ul style="list-style-type: none"> • дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); • запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf) • невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) • визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf
--	---

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		п	інд	с.р.		п	інд	с.р.
І КУРС								
І семестр								
Тема 1. Вступ.	3	1		2	3	0,5		2,5
Тема 2. Анатомія і фізіологія мовного апарату.	6	1		5	6	0,5		5,5
Тема 3. Рухомі і нерухомі частини мовного апарату Поєднання мови з рухами	11	1		10	11	0,5		10,5
Тема 4. Резонатори, реєстри, тембри.	12	2		10	12	0,5		11,5
Тема 5. Дихання	11	8		3	11	1		10
Тема 6. Поєднання мови з рухами	12	2		10	12	1		11
Тема 7. Практична робота над віршем в русі (скакалка)	35		15	20	35		4	31
Всього за I семестр	90	15	15	60	90	4	4	82
II семестр								
Тема 8. Дикційна нормативність	4	2		2	4	1		3

Тема 9. Артикуляційна гімнастика	10	5		5	10	2		8
Тема 10. Класифікація голосних звуків	14	2		12	14	1		13
Тема 11. Класифікація приголосних звуків	17	5		12	17	1		16
Тема 12. Артикуляційні норми для утворення голосних звуків	19	7		12	19	2		17
Тема 13. Орфоепічна нормативність. Правила вимови голосних звуків та їх тренування у словах та віршованих текстах	16	4		12	16	1		15
Тема 14. Правила вимови приголосних звуків	17	5		12	17	2		15
Тема 15. Практична робота над описовою прозою та віршем в русі	38		15	23	38		5	33
Разом за II семестр	135	30	15	90	135	10	5	120
Усього годин за 1 курс	225	45	30	150	225	14	9	202
2 КУРС								
III семестр								
Тема 16. Логіка та інтонація сценічної мови	11	3		8	11	1		10
Тема 17. Правила розставлення логічних наголосів.	13	5		8	13	2		11
Тема 18. Наголос. Наголошення іменників, дієслів, прикметників, прислівників, числівників, займенників.	27	9		18	27	2		25
Тема 19. Різновиди казок. Народні та авторські казки. Побутові, фантастичні та казки про тварин.	21	3		18	21	1		20
Тема 20. Практична робота над казкою.	33		15	18	33		5	28
Разом з III семестром.	105	20	15	70	105	6	5	94
IV семестр								
Тема 21. Особливості віршування.	5	1		4	5	0,5		4,5
Тема 22. Основні системи віршування та засоби підвищення віршованої виразності.	11	2		9	11	0,5		10,5
Тема 23. Рима. Строфа.	10	3		7	10	1		9
Тема 24. Роди, види, жанри літератури.	12	2		10	12	1		11

Тема 25. Твори лірико-епічного жанру.	12	2		10	12	1		11
Тема 26. Особливості виконання лірики.	10	3		7	10	1		9
Тема 27. Байка	6	2		4	6	1		5
Тема 28. Практична робота над байкою та баладою.	24		15	9	24		5	19
Разом з IV семестром.	90	15	15	60	90	6	5	79
Усього годин за 2 курс	195	35	30	130	195	12	10	173
3 КУРС								
V семестр								
VI семестр								
Тема 29. Авторський стиль. Стилїстика. Суть та специфіка стилів мови найбільш вживаних в сценічному мовленні.	2	1		1	2	0,5		1,5
Тема 30. Авторський стиль як елемент мислення.	11	2		9	11	0,5		10,5
Тема 31. Основні етапи аналізу. Літературний аналіз. Автор. Епоха.	15	3		12	15	1		14
Тема 32. Жанр. Тема. Ідея. Конфлікт.	14	2		12	14	1		13
Тема 33. Композиційний аналіз. Логічний аналіз тексту.	17	4		13	17	1		16
Тема 34. Ускладнений тренінг з дихання, дикції, голосу. Розширення діапазону голосу на матеріалі гексаметру	31	3	15	13	31	1	5	25
Разом з V семестром.	90	15	15	60	90	5	5	80
VI семестр								
VII семестр								
Тема 35. Логічна перспектива.	12	2		10	12	0,5		11,5
Тема 36. Надзавдання. Наскрізна дія.	13	3		10	13	1		12,5
Тема 37. Словесна дія.	13	3		10	13	1		12,5
Тема 38. Образ оповідача. Тональність розповіді	12	2		10	12	0,5		11,5
Тема 39. Монолог. Форми монологу. Особливості роботи над монологом у різних жанрах.	13	3		10	13	1		12
Тема 40. Сценічне виконання і взаємодія.	27	2	15	10	27	1	5	21
Усього за VI семестр	90	15	15	60	90	5	5	80
Усього годин за 3 курс	180	30	30	120	180	10	10	160
4 КУРС								
VII семестр								

Тема 41. Голосомовний тренінг до дипломних вистав	6	3		3	6	0,33		5,67
Тема 42. Голосомовний тренінг за методикою Є.Гротовського	3	1		2	3	0,33		2,67
Тема 43. Голосомовний тренінг за методикою П.Брука	4	1		3	4	0,33		3,67
Тема 44. Давньогрецький мовний хор	3	1		2	3	0,33		2,67
Тема 45. Мовний хор в поемі І.Франка «Мойсей»	11	1		10	11	0,33		10,67
Тема 46. Спеціальний мовний тренінг за методикою Л.Курбаса	13	3		10	13	0,33		12,67
Тема 47. Практична робота за вибором студента	35		15	20	35		5	30
Разом з VII семестром.	75	10	15	50	75	2	5	68
Усього годин за 4 курс	75	10	15	50	75	2	5	68
Усього	675	120	105	450	675	38	34	603

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

1 семестр

Поточний контроль

Робота на практичних заняттях – максимально 25 балів;

Робота на індивідуальних заняттях – максимально 25 балів;

Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (залік) – 30 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль							Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
2	5	6	7	33	7	10		

2 семестр

Поточний контроль

Робота на практичних заняттях – максимально 25 балів;

Робота на індивідуальних заняттях – максимально 25 балів;

Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (залік) – 30 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль							Залік	Сума	
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	30	100
3	18	3	5	23	5	3	10		

3 семестр

Поточний контроль

- Робота на практичних заняттях – максимально 20 балів;
- Робота на індивідуальних заняттях – максимально 20 балів;
- Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (іспит) – 40 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль					Іспит	Сума
T16	T17	T18	T19	T20	40	100
8	9	9	9	25		

4 семестр

Поточний контроль

- Робота на практичних заняттях – максимально 20 балів;
- Робота на індивідуальних заняттях – максимально 20 балів;
- Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (іспит) – 40 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль								Іспит	Сума
T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	T28	40	100
2	8	10	10	10	5	5	10		

5 семестр

Поточний контроль

- Робота на практичних заняттях – максимально 20 балів;
- Робота на індивідуальних заняттях – максимально 20 балів;
- Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (іспит) – 40 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль						Тренінг	Інд.заняття	Самост. роб.	Іспит	Сума
T29	T30	T31	T32	T33	T34	10	10	10	40	100
2	6	5	5	6	6					

6 семестр

Поточний контроль

- Робота на практичних заняттях – максимально 25 балів;
- Робота на індивідуальних заняттях – максимально 25 балів;
- Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (залік) – 30 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль						Тренінг	Інд.заняття	Самост. роб.	Залік	Сума
T35	T36	T37	T38	T39	T40	5	5	10	30	100
10	8	8	8	8	8					

7 семестр

Поточний контроль

Робота на практичних заняттях – максимально 20 балів;

Робота на індивідуальних заняттях – максимально 20 балів;

Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль

підсумковий контроль, практичний показ (іспит) – 40 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточний контроль							Іспит	Сума
T41	T42	T43	T44	T45	T46	T47	40	100
2	3	5	7	25	8	10		

Рейтингова оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS здійснюється згідно з Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХДАК.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Хід виконання роботи	Рекомендована література	Кількість балів
І курс			
І семестр			
Тема 1. Вступ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розділи, які вивчає дисципліна «сценічна мова». 2. Дихання, голос, дикція. 3. Робота митців українського театру, зокрема Л.Курбаса, Р.Черкашина та Л.Сердюка над сценічним словом. 4. Еволюція сценічної мови від епохи театру корифеїв до сьогодення. 	1;2; 3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 14; 15; 17; 20; 21; 22; 26; 28; 29	2
Тема 2. Анатомія і фізіологія мовного апарату.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття дикції. 2. Органічні мовні вади. 3. Неорганічні мовні вади. 	1; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 21; 23; 26; 28; 29	3
Тема 3. Рухомі і нерухомі частини мовного апарату.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рухомі частини мовного апарату. 2. Перелік вправ для рухомих частин мовного апарату. 3. Нерухомі частини мовного апарату. 4. Перелік вправ для нерухомих частин мовного апарату. 5. Значення кожної частини мовного апарату. 	1; 4; 6; 7; 8; 9; 14; 15; 21; 23; 28; 29; 30	3
Тема 4. Голос	<ol style="list-style-type: none"> 1. Будова голосового апарату. 2. Природні властивості голосу. 3. Значення професійних властивостей голосу і значення роботи над ними. 4. Теорії голосотворення. 5. Гігієна голосового апарату. 	1; 3; 4; 6; 8; 12; 14; 15; 17; 21; 28; 29; 30	3
Тема 5. Дихання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Значення поставленого та добре тренованого дихання для читця, актора. 2. Ознайомлення з анатомією і фізіологією дихального апарату. 3. Особливості фізіологічного та фонаційного дихання. 4. Типи дихання. 5. Змішано-діафрагмальний тип дихання. 6. Практична робота над постановкою дихання. 	4; 6; 8; 14; 15; 24; 28; 29; 30	8
Тема 6. Поєднання мови з рухами	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «опора звуку». 2. М'язи беруть участь у створенні «опори звуку». 3. Вправи для засвоєння опори дихання у русі. 	4; 6; 8; 14; 15; 24; 28; 29; 30	3
Тема 7. Практична робота над віршем в русі (скакалка)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підбір простого ритмічного невеликого дитячого вірша для подальшого його виконання на скакалці. 2. Засвоєння правильного орфоепічного 	4; 7; 8; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 24; 28; 29	3

	<p>малюнку твору.</p> <p>3. Тематично-ідейний аналіз вірша.</p> <p>4. Освоєння здатності тримати віршований рядок, мелодійний малюнок.</p> <p>5. Виконання вірша з повною емоційною віддачею.</p>		
II семестр			
Тема 8. Дикційна нормативність	<p>1. Основні принципи наголошення слів.</p> <p>2. Основні закони орфоєпії.</p> <p>3. Головні елементи основ дикційної нормативності.</p>	2; 4; 6; 7; 16; 23; 25; 26; 29	2
Тема 9. Артикуляційна гімнастика	<p>1. Функції рухомих частин мовного апарату.</p> <p>2. Вправи для язика.</p> <p>3. Вправи для губ.</p> <p>4. Вправи для м'якого піднебення.</p> <p>5. Вправи для нижньої щелепи.</p>	1; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 12; 14; 15; 21; 23; 26; 28; 29	3
Тема 10. Класифікація голосних звуків	<p>1. Особливості вимови голосних за рухом язика по горизонталі;</p> <p>2. Особливості вимови голосних за висотою підняття;</p> <p>3. Особливості вимови голосних за тембральним забарвленням. Огублені і неогублені.</p>	4; 6; 7; 25; 26; 29	2
Тема 11. Класифікація приголосних звуків	<p>1. Особливості вимови приголосних за участю голосу;</p> <p>2. Особливості вимови приголосних за способом утворення перепони;</p> <p>3. Особливості вимови приголосних за місцем утворення перепони</p>	4; 6; 7; 25; 26; 29	2
Тема 12.	<p>1. Артикуляційні норми утворення голосних звуків переднього ряду</p> <p>2. Артикуляційні норми утворення голосних звуків заднього ряду.</p> <p>3. Артикуляційні норми утворення йотованих голосних звуків переднього ряду.</p> <p>4. Артикуляційні норми утворення йотованих голосних звуків заднього ряду.</p>	4; 6; 7; 25; 26; 29	7
Тема 13. Орфоєпічна нормативність. Правила вимови голосних звуків та їх тренування у словах та віршованих текстах	<p>1. Вимова наголошених і ненаголошених голосних в українській літературній мові.</p> <p>2. Особливості вимови ненаголошеної «е».</p> <p>3. Особливості вимови ненаголошеної «и».</p> <p>4. Особливості вимови ненаголошеної «о».</p> <p>5. Особливості вимови йотованих.</p>	4; 6; 7; 25; 26; 29	3
Тема 14. Правила вимови приголосних звуків	<p>1. Вимова дзвінких приголосних;</p> <p>2. Вимова глухих приголосних;</p> <p>3. Вимова складних звукосполучень.</p>	4; 6; 7; 25; 26; 29	3
Тема 15. Практична робота	<p>1. Вибір твору для виконання.</p> <p>2. Ідейно-тематичний аналіз твору.</p>	2; 8; 10; 12; 18;; 22; 28; 29	3

над описовою прозою та віршем в русі	<ol style="list-style-type: none"> 3. Дієвий аналіз твору. 4. Орфоепічний розбір твору. 5. Напрацювання «кінострічки бачень». 6. Напрацювання атмосфери твору. 7. Вибір вірша для виконання. 8. Ідейно-тематичний і дієвий аналіз вірша. 9. Орфоепічний і мелодійний аналіз вірша. 10. Пастичний малюнок вірша. 		
II курс			
III семестр			
Тема 16. Логіка та інтонація сценічної мови	<ol style="list-style-type: none"> 1. Логічний наголос. 2. Логічна пауза. 3. Мовні такти. 4. Логічна мелодія. Логічна перспектива. 5. Інтонація. Моделі інтонації. 6. Правила розставлення логічних пауз. 7. Правила інтонування розділових знаків. 	2; 4; 6; 12; 13; 15; 27; 28	3
Тема 17. Правила розставлення логічних наголосів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правила розставлення логічних наголосів. 2. Правило протиставлення. 3. Правило нового поняття. 4. Правило родового відмінку. 5. Правило порівняння. 6. Правило переліку. 7. Правило наголосу в групових найменуваннях. 	2; 4; 6; 12; 13; 15; 27; 28	3
Тема 18. Наголос. Наголошення іменників, дієслів, прикметників, прислівників, числівників, займенників.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правила наголошення іменників. 2. Правила наголошення дієслів. 3. Правила наголошення прикметників. 4. Правила наголошення прислівників. 5. Правила наголошення числівників. 6. Правила наголошення займенників. 	2; 4; 6; 12; 13; 15; 27; 28	3
Тема 19. Різновиди казок. Народні та авторські казки. Побутові, фантастичні та казки про тварин.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Народні казки. 2. Авторські казки. 3. Побутові, фантастичні та казки про тварин. 4. Особливості практичної роботи над казкою і її виконання. 	13; 28; 29	3
Тема 20. Практична робота над казкою.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Літературний та дієвий аналіз казки. 2. Фонетичний аналіз казки. 3. Логічний аналіз казки. 4. Композиційна будова казки. 5. Визначення конфлікту у казці. 6. Образи героїв і оповідача у казці. 	13; 28; 29	8
IV семестр			
Тема 21. Особливості віршування.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Різниця між віршованою і прозовою мовою. 2. Ознаки поетичної мови. 3. Своєрідність графічного зображення у поетичному творі. 4. Системи віршування. Тонічна, силабічна та 	13; 15; 18; 28; 29	2

	силабо-тонічна система віршування. 5. Віршовані розміри.		
Тема 22. Основні системи віршування та засоби підвищення віршованої виразності.	1. Тонічна система віршування. 2. Силабічна система віршування. 3. Силабо-тонічна система віршування. 4. Історія виникнення і розвитку різних систем віршування від тонічної до силабо-тонічної, а також приналежність до них відомих поетів.	13; 15; 18; 28; 29	2
Тема 23. Рима. Строфа.	1. Поняття «строфи». 2. Двовірш. 3. Визначення тривірша. 4. Чотиривірш. 5. Поняття «п'ятивірша». 6. Шостивірш. 7. Визначення октави. 8. Поняття «сонету». 9. Різновиди рим. Кільцева, парна, перехресна рима.	28; 29	2
Тема 24. Роди, види, жанри літератури.	1. Роди літератури. 2. Епос як рід літератури. 3. Лірика як рід літератури. 4. Драма як рід літератури. 5. Визначення «жанру літератури». 6. Епопея як жанр літератури. 7. Байка як жанр літератури. 8. Билина як жанр літератури. 9. Казка як жанр літератури. 10. Драма як жанр літератури. 11. Тематичний принцип поділу лірики.	10; 12; 13; 18	2
Тема 25. Твори лірико-епічного жанру.	1. Поема. 2. Визначення поняття «балада». 3. Сюженний вірш. 4. Роман у віршах.	10; 12; 13; 18	2
Тема 26. Особливості виконання лірики.	1. Особливості виконання поеми. 2. Особливості виконання балади. 3. Особливості виконання сюжетного вірша. 4. Особливості виконання роману у віршах.	13; 28; 29	2
Тема 27. Байка	1. Історія народження байок. 2. Алегорична мова байки. 3. Своєрідність акторського виконання байок.	13; 28; 29	2
Тема 28. Практична робота над байкою та баладою.	1. Підбір байки для виконання на практичному показі. 2. Ідейно-тематичний та ідейний аналіз байки. 3. Фонетичний та логічний аналіз байки. 4. Композиція та конфлікт байки. 5. Створення образів героїв та оповідача. 6. Пластичне рішення виконання байки. 7. Підбір балади для виконання на практичному показі.	13; 28; 29	6

	8. Ідейно-тематичний та ідейний аналіз балади. 9. Фонетичний та логічний аналіз балади. 10. Композиція та конфлікт балади. 11. Пластичне рішення виконання балади. 12. Ритмічний і мелодійний малюнок балади. 13. Виконання балади і байки з повною емоційною віддачею.		
III курс			
V семестр			
Тема 29. Авторський стиль. Стилїстика. Суть та специфіка стилів мови найбільш вживаних в сценічному мовленні.	1. Поняття «авторського стилю». 2. Авторський стиль і стилїстика. 3. Взаємозв'язок авторського стилю і темпоритму. 4. Суть та особливості стилів мови найбільш вживаних в сценічному мовленні. 5. Закономірності організації тексту (мовного твору) як змістовно-сміслового, композиційно-структурного і жанрової єдності.	13; 19	2
Тема 30. Авторський стиль як елемент мислення.	1. Авторська індивідуальність. 2. Стиль автора як елемент мислення на прикладі навчального тексту.	13; 19	3
Тема 31. Основні етапи аналізу. Літературний аналіз. Автор. Епоха.	1. Визначення літературного аналізу. 2. Визначення дієвого аналізу. 3. Біографія автора обраного твору, його світогляд та його інші мистецькі надбання. 4. Дослідження епохи, в яку жив автор. 5. Дослідження історичного періоду, описаного у обраному творі.	13	3
Тема 32. Жанр. Тема. Ідея. Конфлікт.	1. Визначення поняття «тема» і застосування цих знань у практичній роботі над поемою та монологом. 2. Визначення поняття «ідея» і застосування цих знань у практичній роботі над поемою та монологом. 3. Визначення поняття «жанр» і застосування цих знань у практичній роботі над поемою та монологом. 4. Визначення поняття «конфлікт» і застосування цих знань у практичній роботі над поемою та монологом.	5; 11; 13; 19; 27	3
Тема 33. Композиційний аналіз. Логічний аналіз тексту. Дієвий аналіз	1. Принцип композиційної будови твору. 2. Місце експозиції, зав'язки, розвитку дії, кульмінації, розв'язки в загальній «архітектоніці» твору. 3. Складові логічного аналізу тексту. 4. Особливості логічного аналізу тексту, обраного для індивідуальної роботи.	13	3

Тема 34. Ускладнений тренінг з дихання, дикції, голосу. Розширення діапазону голосу на матеріалі гекзаметру	1. Особливості проведення тренінгу з ускладненими вправами на дихання у статиці і в русі. 2. Особливості проведеннями тренінгу з ускладненими вправами на голос. 3. Особливості проведення тренінгу з ускладненими вправами на дикцію. 4. Особливості виконання гекзаметру. 5. Особливості виконання гекзаметру з різними технічними та акторськими завданнями.	4; 8; 12; 13; 14; 15; 20; 22; 28; 29	6
VI семестр			
Тема 35. Логічна перспектива.	1. Визначення поняття «перспектива». 2. Визначення поняття «логічна перспектива».	12; 13; 18	5
Тема 36. Надзавдання. Наскрізна дія.	1. Складові дієвого аналізу. 2. Визначення поняття «надзавдання». 3. Визначення поняття «наскрізна дія». 4. Визначення надзавдання та наскрізної дії для обраного навчального тексту.	12; 13; 18	4
Тема 37. Словесна дія.	1. Словесна дія та її складові. 2. Навчитись передавати: А) думку; Б) бачення; В) підтекст; Г) ставлення; Д) емоції та відчуття. 3. Використання отриманих знань у практичній роботі.	1; 13; 17; 22; 24	4
Тема 38. Образ оповідача. Тональність розповіді	1. Поняття «спілкування» і його застосування задля вміння створювати образ оповідача. 2. Особливості синтезування внутрішньої психотехніки і техніки втілювання авторського тексту. 3. Етапи роботи над літературним твором, закони перетворення авторського тексту на живу словесну дію. 4. Стилiстичні зв'язки між тим, що оповідач повідомляє і тим, що він відтворює в дійових епізодах.	1; 13; 17; 22; 24	4
Тема 39. Монолог. Форми монологу. Особливості роботи над монологом у різних жанрах.	1. Принципова відмінність творчої словесної природи актора в драматичному монолозі і актора-оповідача у літературному (естрадному) монолозі. 2. Попередній аналіз твору, історія його народження, його місце в творчості автора. 3. Основні засоби роботи над сценічним монологом (монолог в обставинах публічної самотності і звертання до будь-кого). 4. Відмінність роботи і вимоги до сценічного монологу і монологу кінематографічного.	5; 11; 13; 19; 27	4

Тема 40. Сценічне виконання і взаємодія.	1. Типи монологу: А) коли актор звертається до себе; Б) коли актор звертається до уявного партнера; В) коли актор звертається до залу; Г) коли актор звертається до реальних партнерів у виставі.	5; 11; 27	4
IV курс			
VII семестр			
Тема 41. Голосомовний тренінг до дипломних вистав	1. Підбір скоромовок, чистомовок і рухливих вправ для тренінгу, враховуючи мовний колорит п'єси, авторський стиль і темпоритм вистави. 2. Опанування цього матеріалу. 3. Засвоєння методики самостійного відбору подібного матеріалу у подальшій творчій діяльності.	4; 5; 7; 10; 13; 18	2
Тема 42. Голосомовний тренінг за методикою Є.Гротовського	1. Визначення поняття «бідний театр». 2. Значення ритуальності за методом Є.Гротовського. 3. Місце мистецтва перформансу за творчим методом Є.Гротовського. 4. Ознайомлення з системою акторського тренінгу з постановки дихання і пластики.	3; 13	2
Тема 43. Голосомовний тренінг за методикою П.Брука	1. Місце імпровізації за творчим методом П.Брука. 2. Значення поняття «пустий простір». 3. Вплив видатних режисерів ХХ ст. на формування творчого методу П.Брука у контексті сценічної мови. 4. Поєднання пластики сценічного слова за методом П.Брука.	3; 13	2
Тема 44. Давньогрецький мовний хор	1. Архітектура давньогрецького театру і особливості звукової подачі тексту. 2. Роль мовного хору у виставі. 3. Особливості роботи керівника хору (корифея).	3	2
Тема 45. Мовний хор в поемі І.Франка «Мойсей»	1. Ознайомлення з поемою «Мойсей» І.Франка. 2. Особливості складання мовної партитури твору. 3. Розподіл мовної партитури на партії та особливості їх виконання.	3; 32	7
Тема 46. Спеціальний мовний тренінг за методикою Л.Курбаса	1. Поняття «розумний арлекін», «метод «перетворення»», «театр акцентованого впливу» за методом Л.Курбаса. 2. Тренінг з дихання за методом Л.Курбаса. 3. Вплив творчого методу Л.Курбаса на мовне вираження акторів на сцені.	3; 4	2
Тема 47. Практична робота	1. Підбір матеріалу для виконання. 2. Літературний і орфоепічний аналіз	13; 28; 29	3

за вибором студента	твору. 3. Виконавський аналіз твору. 4. Інтонаційний, темпо-ритмічний і пластичний малюнок ролі.		
---------------------	--	--	--

10. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Визначити, що належить до рухомих і нерухомих частин мовного апарату?
2. Які існують типи дихання?
3. Визначити органічні і неорганічні мовні вади.
4. Дати визначення понять діапазон, тембр, регістр, голосові зв'язки та резонаторів.
5. Визначити, що належить до професійних властивостей голосу.
6. Класифікація голосних і приголосних звуків.
7. Правила вимови наголошених і ненаголошених голосних в українській нормативній орфоєпії.
8. Правила вимови дзвінких приголосних.
9. Вимова глухих приголосних перед дзвінками.
10. Вимова шиплячих “ДЖ”, “Ж”, “Ч”, “Ш”.
11. Визначити, що таке логічний наголос, мовні такти, логічна пауза., логічна перспектива.
12. Мовні такти та правила розставлення логічних пауз.
13. Визначити, в яких випадках пауза на розділових знаках не ставиться.
14. Правила розставлення логічних наголосів.
15. Розкрити особливості наголошення іменників, дієслів, прикметників, прислівників, числівників, займенників.
16. Визначити, які існують системи віршування.
17. Види віршованих розмірів.
18. Визначення поняття «строфа». Види строф.
19. Визначити, які існують роди і жанри літератури.
20. Розкрити особливості тематичного принципу поділу лірики.
21. Розкрити значення понять «поема», «балада», «байка».
22. Визначити, що таке авторський стиль та стилістика.
23. Визначити основні етапи аналізу твору.
24. Визначення поняття «літературний аналіз» та його складових.
25. Визначення поняття «композиційний аналіз» та його компонентів.
26. Розкрити поняття «логічна перспектива».
27. Визначення понять «надзавдання» та «наскрізна дія».
28. Визначення поняття «словесна дія» та її складових.
29. Визначити, що таке «монолог» і які існують форми монологу.
30. Визначити, яким чином орфоєпічні особливості представників конкретних регіонів впливають на підбір тренувальних вправ.
31. Визначення поняття «мовний хор».
32. Визначити, з яких голосових партій можна скласти мовний хор в поемі «Мойсей».
33. Проаналізувати, яке значення надавав Л.Курбас техніці дихання у роботі актора.
34. Визначити, які творчі дисципліни викладались в Творчому Об'єднанні «Березіль».

11. ПІДСУМКОВИЙ СЕМЕСТРОВИЙ ЕКЗАМЕН / ЗАЛК

Покази з демонстрацією вправ, мовних тренінгів, художніх творів відповідно до тематики семестру.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Бурлуцький А. В. Українське сценічне мовлення в драматичному театрі – від джерел до сьогодення: монографія.– Одеса : Астропринт, 2011.– 211 с.
2. Гладішева А. О. Сценічна мова. Монологи. Композиції. Моноп'єси. Навчальний посібник-хрестоматія. Біла Церква: ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2013. 368 с.
3. Гладішева А. О. Сценічна мова. Основні поняття та їх тлумачення : навч. посіб. Київ : КДІТМ, 2003. 92 с.
4. Гладішева А.О. Сценічна мова: дикційна та орфоепічна нормативність: навч. посібник Київ: [Червона Рута-Турс], 2007.
5. Грицан Н.В. Техніка сценічного мовлення: навч.-методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с.
6. Єрмоленко С. Культура мови на щодень / С. Єрмоленко. – Київ: Довіра, 2000.
7. Ігнатюк М. М., Сулятицький М. І. Свічадо Зореслова : посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студ. вищ. навч. закладів к-ри і м-в. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 532 с.
8. Ігнатюк М.М. На кону вічності: монолог у мистецтві драматичної вистави: навч. посіб.-хрестоматія для студ. вищих навч. закл. культури і мистецтв. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2005
9. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посібник. Київ : Ліра – К, 2007. 240 с.
10. Косенко Н. Як правильно говорити українською / Н. Косенко, Т. Вакуленко. – Харків: Книжковий клуб, 2007.
11. Кравченко Т. Особливості використання мови під час роботи на сцені та в кадрі // Наук. вісник Київ. нац. ун-ту театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого. – К.: ВПП «Компас». – 2018. Вип. 23. – С. 35-41.
12. Кукуруза Н.В. Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення // Навчальний посібник до розділу з навчального курсу “Сценічна мова”. Івано-Франківськ, 2013. 288 с.
13. Мацько Л. Стилїстика української мови / Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько. – Київ: Вища школа, 2003.
14. Нечаєнко Т. В. Словесна дія : Основи техніки мовлення : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв. Київ : ДАККіМ, 2000. 136 с.
15. Овчіннікова А. П. П'ять кроків до гарної мови : Мовна комунікація : техніка мовлення / за ред. А. Ю. Цофнаса. Одеса : Фенікс, 2008. 192 с.
16. Прокопенко Т.М. Дикція: навч. посіб. з курсу "Сцен. мова" – Х.: ХДАК, 2006
17. Словесна дія. Під ред. Нечаєнко Т. Основи техніки мовлення. / Словесна дія. Під ред. Нечаєнко Т. – Київ, 2000. – (Навчальний посібник).
18. Уварова Т.І. Монолог як явище культури: монографія. О.: Астропринт, 2009
19. уклад. Н. М. Литвиненко. Сценічна мова: прогр. курсу. Х.: ХДАК, 2011
20. уклад.: В. Ю. Тополевський. Сценічна мова: навч.-метод. посіб. для практ. занять та самост. роботи студ. 1-4 курсів спец. "Театр. мистецтво" спеціалізація "Актор драм. театру та кіно".Х.: ХДАК, 2012
21. Українська мова. Енциклопедія. – Київ, 2004. – (Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана).
22. Хоролець Л. Слово мовлене: значення слова в акторській практиці //Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого, 2016. Вип. 19. С. 36.

Допоміжна

23. Антологія сучасної новелістики та лірики України 2010 / упоряд. О. Апальков. Канів : «Склянка часу», 2010. 392 с.
24. Антологія української поезії ХХ ст. : від Тичини до Жадана / упоряд. І. Малкович. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2020, 2016 с.
25. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. м. Москаленко]. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 917 с.
26. Літургія кохання : Антологія української любовної лірики кінця ХІХ – початку ХХІ століття / упоряд. І. Лучука. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 728 с.
27. Наконечна О. І. Окремі питання сценічного мовлення в умовах білінгвізму, Одеса 2009.
28. Орфоепічний словник української мови : У 2 т. – К. : Довіра, 2001-2004.
29. Сучасна українська мова / О. Д. Пономарів, В. В. Різун та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. — 2-ге вид., перероб. — К.: Либідь, 2001.
30. Черкашин Р. О., Фоміна Ю. Г. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна; Упоряд. В. Собіянський; Передм. Наталія Єрмакова. – К.: Акта, 2008. – 345 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>